

ZNANSTVENA IN STROKOVNA KONFERENCA

Razvoj in raba učnih e-okolij za slovenščino

ter

OKROGLA MIZA

Novi izzivi pri jezikovnem pouku slovenščine

21. in 22. april 2021

Zbornik povzetkov in izhodišč za okroglo mizo

**Slovenščina
na DLANI**

interaktivno učno e-okolje

Kazalo vsebine

Povzetki prispevkov

BRONKA STRAUS: Jezik in jeziki v izobraževanju: izzivi in priložnosti	4
DARINKA VERDONIK: Digitalizacija v jezikoslovju – nov pogled na jezik in nove možnosti poučevanja jezika.....	5
IZTOK KOSEM, ŠPELA ARHAR HOLDT IN EVA PORI: Jezikovni viri CJVT UL in njihova raba v izobraževalne namene.....	7
KOZMA AHAČIČ: Portal Franček kot učno orodje in leksikografski izziv.....	9
IRENA STRAMLJIČ BREZNIK: Spletna aplikacija SPiPP 1 in SPiPP 2 – od teorije k praksi – od pravil k jezikovnemu izobraževanju z zvokom in zapisom.....	11
VIDA JESENŠEK: Onstran meja mojega jezika: O preseganju jezikovnih mej in premikanju miselnih okvirov	12
LARA SORŠAK GODEC IN ALENKA ROT VRHOVEC: Razvijanje jezikovne zmožnosti in utrjevanje znanja v 4. razredu OŠ s pomočjo interaktivnih videorazlag	13
BARBARA BALOH: Pripovedovanje in opisovanje na daljavo (iz teorije v prakso).....	15
SIMONA PULKO IN DRAGICA HARAMIJA: Vpliv informativne literature v učnem e-okolju na razvoj gradnikov bralne pismenosti.....	16
ŠPELA ANTLOGA, SIMONA MAJHENIČ, ANDREJA ZALOKAR, ALENKA VALH LOPERT, SIMONA PULKO, POLONCA ŠEK MERTÜK, MIHAELA KOLETNIK IN DARINKA VERDONIK: Pravopis in slovnica v učnem e-okolju <i>Slovenščina na dlani</i>	18
NATALIJA ULČNIK, VIDA JESENŠEK IN MATEJ METERC: Frazemi in pregovori v učnem e-okolju <i>Slovenščina na dlani</i>	20

MIRA KRAJNC IVIČ IN INES VORŠIČ: Besedila v učnem e-okolju <i>Slovenščina na dlani</i>	21
ANDREJA ZALOKAR: Kako točkovati vaje in naloge na področju besedil.....	22
SANDI MAJNINGER, MARKO FERME IN MILAN OJSTERŠEK: Priprava učnega e-okolja <i>Slovenščina na dlani</i> z vidika programiranja	24
TANJA BRČIČ PETEK: Učna ura s <i>Slovenščino na dlani</i>	26

Izhodišča za okroglo mizo

PETER AVBAR IN PETRA KODRE: IKT – učiteljevo nepogrešljivo učno orodje	29
RENATA DEBELJAK: Stara šola z e-okolji.....	31
DUBRAVKA BERC PRAH: Česa smo se naučili iz izkušnje izobraževanja na daljavo	33
ALEKSANDRA ŠTIH: Spletna e-okolja za jezikovni pouk slovenščine	34
TJAŠA MARKEŽIČ: Z družbenim omrežjem do jezikovnega znanja.....	37
TANJA BRČIČ PETEK: Učiteljev vsakdan je vsak dan znova nov izziv.....	39
LJILJANA MIČOVIĆ STRUGER: Jezikovni pouk e-slovenščine	42

Povzetki prispevkov

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

BRONKA STRAUS

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Urad za razvoj in kakovost izobraževanja,
Bronka.Straus@gov.si

Jezik in jeziki v izobraževanju: izzivi in priložnosti

Slovenščina ima osrednjo vlogo v slovenskem izobraževalnem sistemu. Kot učni jezik jo uporabljajo skoraj vsi strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju, tako učitelji jezikovnih kot nejezikovnih predmetov. Z ozaveščeno rabo slovenščine kot učnega in strokovnega/akademskega jezika učitelji prispevajo k boljšim učnim dosežkom in k dvigu bralne pismenosti učencev in dijakov, hkrati pa nudijo oporo tistim učencem in dijakom, ki vstopajo v slovenski šolski prostor brez znanja slovenščine. Z upoštevanjem raznolikega jezikovnega repertoarja učencev in dijakov, pa tudi otrok na predšolski stopnji vzgoje in izobraževanja, strokovni delavec gradi vključujoče ter za vse otroke, učence in dijake prijazno in spodbudno učno okolje. Celosten pristop k jezikovnemu izobraževanju znotraj posamezne vzgojno-izobraževalne institucije predpostavlja prepoznavanje in sprejemanje vseh jezikov, ki vstopajo v ta prostor: poleg učnega jezika ali učnih jezikov v dvojezičnem izobraževanju tudi jezikov okolja, jezikov etničnih skupnosti, prvih/maternih jezikov priseljenih otrok, učencev in dijakov in seveda tujih jezikov, ki jih ponujajo vzgojno-izobraževalni programi.

V prispevku bom na kratko predstavila nekaj strateških dokumentov, kot na primer *Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025* (v postopku potrjevanja), Priporočila Sveta EU o celovitem pristopu k poučevanju in učenju jezikov, ter nekatere nacionalne in evropske razvojne projekte s področja jezikovnega izobraževanja: *Jeziki štejejo*, *Jezikovno občutljivo poučevanje v vseh razredih*, *Bralna pismenost in razvoj slovenščine*, *Za kakovost slovenskih učbenikov*. Dotaknila se bom tudi priprave *Akcijskega načrta za digitalno izobraževanje*. V zaključku bom poseben poudarek namenila Evropskemu centru za moderne jezike Sveta Evrope in kaj le-ta ponuja učiteljem slovenščine.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

DARINKA VERDONIK

Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, Univerza v Mariboru,
darinka.verdonik@um.si

Digitalizacija v jezikoslovju – nov pogled na jezik in nove možnosti poučevanja jezika

S široko uporabo računalnikov je konec prejšnjega stoletja nove tehnologije začelo raziskovati tudi jezikoslovje. Nastajali so prvi korpusi besedil, za slovenščino na primer korpus FIDA. Morda se je sprva zdelo, da je to samo hitrejši in preprostejši način zbiranja jezikovnih primerov, ki so si jih jezikoslovci pred tem zapisovali ali izpisovali na papir. Toda del jezikoslovcev, zlasti v krogih, povezanih z birminghamsko univerzo, je na novo orodje za raziskave jezika gledalo veliko bolj prelomno: zavrgli so predhodna teoretska izhodišča in začeli postavljati hipoteze izključno na podlagi rezultatov korpusnih analiz. Zanje korpus ni bil več samo metoda, ampak tudi teorija. To je prineslo tudi bistvene spremembe teoretsko-metodoloških načel: (1) predmet raziskovanja ni več jezikovni sistem, ampak jezikovna raba, tj. jezik v »kontekstu situacije«, (2) raziskovalni fokus se obrne od tega, kar je mogoče, k temu, kar je običajno, (3) raziskovalčeva intuicija ni več v vlogi kreacije, ampak samo v vlogi evalvacije avtentičnih jezikovnih rab, (4) jezikovne ravni (slovnica in slovar) so razumljene kot prepletene, (5) jezikovni sistem ni več dojet kot nekaj stabilnega, ampak kot visoko dinamičen, (6) v teoretskih temeljih namesto pojma pravil zavzame eno osrednjih mest pojem vzorca. Čeprav so bili ti premiki v razumevanju jezika morda specifični za ozek jezikoslovni krog, pa lahko danes rečemo, da so implicitno precej široko prisotni. Korpus je namreč postal osnovni vir skoraj vsakogar, ki se ukvarja z jezikoslovjem, in zavedno ali nezavedno spreminjal naš pogled na jezik. Počasi si korpus utira svojo pot tudi v učilnice. V svetu se že dolgo razvija področje računalniško podprtega učenja jezikov, ki zajema najrazličnejše načine uporabe. Eden od teh načinov vključuje tudi uporabo korpusov v učilnici. V projektu *Slovenščina na dlani* pa smo storili še korak dlje: korpus oz. podatki, ki temeljijo na korpusih, so bili primarni vir za

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

snovanje vaj in nalog v učnem e-okolju. Kakšne od premikov v razumevanju jezika, navedene zgoraj, smo tako skušali zasledovati tudi pri tem. Še vedno pa imamo več vprašanj kot odgovorov na to, kako to novo negotovost, ki jo zgornji premiki prinašajo, prenesti v pedagoško prakso.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

IZTOK KOSEM, ŠPELA ARHAR HOLDT in EVA PORI

Center za jezikovne vire in tehnologije; Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, *iztok.kosem@cjvt.si*; *eva.pori@cjvt.si*; Fakulteta za računalništvo in informatiko, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, *spela.arhar@cjvt.si*

Jezikovni viri CJVT UL in njihova raba v izobraževalne namene

Na Centru za jezikovne vire in tehnologije Univerze v Ljubljani (CJVT UL) že vrsto let izdelujemo različne sodobne jezikovne vire in jezikovnotehnološka orodja za slovenski jezik, od slovarjev in leksikonov (Slovar sopomenk sodobne slovenščine, Kolokacijski slovar sodobne slovenščine, oblikoslovni leksikon Sloleks 2.0, Leksikalna baza za slovenščino), do korpusov (referenčni korpus Gigafida 2.0, korpus Šolar 2.0), portalov (Jezikovni sledilnik 1.0), orodij (Vejice 1.0) in aplikacij (Igra besed). Pri izdelavi virov in orodij, pa tudi pri njihovi redni izboljšavi, dajemo velik poudarek uporabniškim potrebam, kar se odraža tako v metodologiji izdelave virov kot v oblikovanju njihovih vmesnikov.

Pomemben segment naših uporabnikov predstavljajo učitelji slovenskega jezika (in njihovi učenci), pri čemer gre za skupino z zelo specifičnimi potrebami. Poučevanje z jezikovnimi viri in orodji namreč zahteva dobro poznavanje jezikovnih virov, tako prednosti in slabosti, in možnosti njihove (iz)rabe, pa tudi spretnosti posredovanja tega znanja drugim v okviru pedagoškega procesa. Ravno pomanjkanje spretnosti ravnanja z jezikovnimi viri in orodji, pa tudi e-gradiv, ki bi ponujala primere njihove rabe pri pouku, učiteljem pogosto preprečujejo, da bi jezikovne vire in orodja v pouk slovenščine vključevali bolj redno in sistematično.

V prispevku bomo predstavili naše izkušnje sodelovanja z učitelji in učenci pri uporabi jezikovnih virov in orodij CJVT UL v izobraževalne namene, od primerov dobrih praks do povratnih informacij, pridobljenih z različnimi uporabniškimi raziskavami. Poročali bomo tudi o nedavnem izobraževanju s srednješolskimi učitelji slovenščine. Predstavili bomo konkretne

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

primere izrabe posameznih jezikovnih virov v učnem procesu, ki so vezani na konkretne učne cilje. V zaključku bomo opisali načrte za prihodnost in podali splošne predloge glede vključevanja jezikovnih virov in orodij v pouk slovenščine.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

KOZMA AHAČIČ

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, *kozma.ahacic@zrc-sazu.si*

Portal Franček kot učno orodje in leksikografski izziv

Neprilagojenost določeni starostni stopnji uporabnikov je eden temeljnih didaktičnih problemov, ki otežuje doseganje cilja, da bi se že učenci v osnovni šoli navadili sproti uporabljati jezikovne priročnike in da bi zato na ravni srednje šole postali samoumevni del njihovega vsakdanjika. Izsledki raziskav v povezavi z rabo elektronskih virov pri pouku slovenščine so kazali in kažejo na eno temeljnih ovir pri zgodnejši rabi slovarskih priročnikov – to je prevelika kompleksnost pri podajanju informacij. Portal Fran je po vzpostavitvi leta 2014 hitro prodril v slovenski izobraževalni sistem – navajajo ga vsi novi učbeniki slovenščine, njegovo rabo pa vzpodbuja tudi Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Raba slovarjev med osnovnošolci in srednješolci se je po njegovi zaslugi v minulih letih povečala, a težave z ustrezno interpretacijo slovarskih informacij so ostale.

To je bila osnovna motivacija pri oblikovanju portala Franček (www.francek.si), kjer slovarskih vsebin ne prikazujemo po posameznih slovarjih, ampak glede na informacije o posameznih besedah: pomen, sinonimija, pregibanje, izgovor, frazeologija, narečja, zgodovina, etimologija.

Portal prek odgovorov na vprašanja združuje vsebine različnih slovarjev, prikazane na poenostavljen način, a z jasno navedbo vira, s čimer učence postopno uvaja prek naravne situacije usvajanja jezika (vprašanje in odgovor) na uporabo, predvsem pa na ustrezno razumevanje kompleksnejših priročnikov. Združevanje različnih slovarskih baz v enovit portal pri tem predstavlja izjemno zahteven slovaropisni izziv. Že samo na primer kvalifikator »pogovorno« je v različnih priročnikih slovenskega jezika uporabljan povsem različno; razlikuje se pristop v besednovrstnem označevanju besed; slovarji se razlikujejo celo v načelih za nastavljanje posameznih iztočnic v različnih obdobjih. Kako torej vzpostaviti portal, ki bo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

številne razlike med slovarji ustrezno upošteval in jih zato verodostojno združeval? Kako združevati konceptualno raznorodne slovarje v enovito obliko in hkrati uzaveščati pri mladih uporabnikih razlike med njimi?

Odgovora na ta vprašanja smo se ob pripravi portala Franček lotili na treh nivojih: 1. s povezovanjem baz na izhodiščni nabor besed; 2. z različnimi pogledi prikazovanja slovarske vsebine glede na starost uporabnikov (1.–5. razred osnovne šole, 6.–9. razred osnovne šole, srednja šola); 3. z vsebinskimi posegi v baze in s pripravo ustreznega dodatnega aparata v obliki tooltipov, spremenjenega metabesedila posameznega slovarja ter izpuščanja posameznih manj pomembnih informacij iz posameznega slovarja; 4. s pripravo novega Šolskega slovarja, namenjenega prvemu razredu osnovne šole; 5. zlasti pa s povezavami med slovarji in preprostimi slovničnimi opisom (www.francek.si/kje-je-kaj-v-slovnici).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

IRENA STRAMLJIČ BREZNIK

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, irena.stramljic@um.si

Spletna aplikacija SPiPP 1 in SPiPP 2 – od teorije k praksi – od pravil k jezikovnemu izobraževanju z zvokom in zapisom

SPiPP – *svojilni pridevniki iz prevzetih priimkov* je prosto dostopni spletni pripomoček za pomoč uporabnikom pri izražanju svojine za prevzete moške priimke, ki je prilagojen tudi za rabo na mobilnih telefonih. Aplikacija vsebuje 1353 priimkov, katerih nosilci so tuje osebe moškega spola, zbrane iz *Velikega splošnega leksikona DZS* (2006). Uporabniku so na voljo informacije v pisni in zvočni obliki. Zapisani so: osnovna (imenovalniška) oblika priimka in njen fonetični zapis, poreklo in glavni podatki o nosilcu, obliki za roditelj in izražanje svojine ter šifra pravila, po katerem je svojilna oblika tvorjena. Osnovna, roditeljska in svojilna oblika so opremljene še z zvočnimi posnetki. Brez dvojnic je zajetih 4059 zapisanih oblik in prav toliko zvočnih posnetkov, z upoštevanimi dvojnici pa še nekaj sto več. Spletna aplikacija je nastala na Univerzi v Mariboru in je rezultat dveh štirimesečnih projektov v okviru Javnega razpisa *Projektno delo z negospodarskim in neprofitnim sektorjem – Študentski inovativni projekti za družbeno korist 2016–2020*. Dostopna je na naslovu <https://spipp.ff.um.si/>.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

VIDA JESENŠEK

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, vida.jesensek@um.si

Onstran meja mojega jezika: O preseganju jezikovnih mej in premikanju miselnih okvirov

Učeči se, ki v e-okolju *Slovenščina na dlani* uporabljajo FRIDO, tj. slovarske opise frazemov in pregovorov, ter se z njeno pomočjo seznanjajo s frazeološkim izrazjem svojega maternega jezika, se praviloma sočasno soočajo in ukvarjajo z več tujimi jeziki: v šoli se učijo najmanj enega tujega jezika, doma, preko medijev in okolja, v katerem živijo, so pogosto v stiku tudi z drugimi jeziki. Psihologija, ki proučuje, kako jeziki spoznavno delujejo in kako se jih učimo, zastopa stališče, da je materni oziroma prvi jezik trdna in neizogibna podlaga za učenje nadaljnjih jezikov, saj ga učeči zavestno ali nezavedno uporabijo kot učno oporo. Materni/prvi jezik deluje spodbudno in pomembno vpliva na uspeh pri učenju drugih jezikov, znanje enega jezika se prepleta s spoznavanjem drugih jezikov. Gre za prenos znanja enega jezika na drugega, predvsem za prenos obstoječega jezikovnega znanja na jezik, ki se ga učimo na novo. Glede na pogoste oblikovne in pomenske podobnosti med jeziki je smiselno, da že razpoložljivo jezikovno znanje povezujemo z novimi jezikovnimi vsebinami. V teh miselnih okvirih je materni oziroma prvi jezik učečega se najpomembnejši dejavnik, ki vpliva na medjezikovni prenos znanj. Učinkuje motivacijsko, saj izrecna, načrtna in premišljena primerjava maternega in tujega jezika omogoča naslombo na obstoječe znanje in njegovo nadgradnjo; omogoča, da ozavestimo in poglobimo jezikovno znanje v različnih jezikih in da smiselno obravnavamo (med)kulturne vsebine in kulturnozgodovinska ozadja, ki so povezana z marsikaterim frazeološkim izrazom. Učenje in poučevanje jezikov postane interdisciplinarno in vključevalno, s preseganjem mej enega jezika premikamo in razširjamo miselna obzorja, vezana na posamezni jezik.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

LARA SORŠAK GODEC in ALENKA ROT VRHOVEC

Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani, lara.sorsak@pef.uni-lj.si,

Alenka.RotVrhovec@pef.uni-lj.si

Razvijanje jezikovne zmožnosti in utrjevanje znanja v 4. razredu OŠ s pomočjo interaktivnih videorazlag

V okviru projekta *Razvijanje jezikovne zmožnosti in utrjevanje znanja v 4. razredu OŠ s pomočjo interaktivnih videorazlag* na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju UL PEF) s študenti razrednega pouka in s študentkami računalništva (smer dvopredmetni učitelj, računalništvo in matematika) izdelujemo krajše videoposnetke z razlago jezikovnih vsebin (predvsem pravopisnih, deloma pa tudi slovničnih), ki jih učenci obravnavajo v 4. razredu osnovne šole. Osredotočamo se na: obravnavo končnih ločil v enostavnih povedih; obravnavo vejice pri naštevanju in pred nekaterimi vezniki; obravnavo lastnih in občnih imen, lastnih imen bitij, zemljepisnih lastnih imen (za bližje in bolj znane kraje) in stvarnih lastnih imen; obravnavo svojilnih pridevnikov iz lastnih imen; zapis besed nagajvk (tipa *storž*, besede s sklopom *lj* ali *nj*, besede s polglasnikom); zapis predloga *z/s* in *k/h*; zapis imen dni, mesecev in praznikov; zapis imen jezikov in pripadnikov narodov; obravnavo trdilnih in nikalnih povedi; zapis nikalnice ločeno od glagola. Videoposnetki bodo interaktivni, kar pomeni, da bodo poleg razlage vsebovali naloge za preverjanje razumevanja in za utrjevanje znanja, dejavnosti za uvodno motivacijo in za povzemanje končnih spoznanj. Razlaga v videoposnetkih bo omogočala, da bodo učenci lahko do nje dostopali kadarkoli in kolikokrat bodo želeli. Pri učencih s šibkejšo jezikovno zmožnostjo ali tistih, katerih slovenščina ni prvi jezik, bo videorazlaga prispevala k boljšemu razumevanju učne vsebine, tistim z bolj razvito sporazumevalno zmožnostjo pa bo omogočala utrjevanje in poglobljanje znanja. Dodana bo namreč tudi rubrika *Ali želiš vedeti več?*, v kateri bodo deloma predstavljene nekatere vsebine, ki se sicer obravnavajo v višjih razredih. Razlaga snovi v videoobliki je mlajšim privlačnejša

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

in zato bodo verjetno bolj motivirani za učenje. Učitelj bo lahko videorazlage uporabil za individualizacijo in diferenciacijo pri pouku, pri dopolnilnem ali dodatnem pouku, lahko pa jih bodo uporabljali učenci samostojno doma. Taka oblika učenja je pomembna tudi z vidika učnega načrta za slovenščino (2018), po katerem se spodbuja razvijanje digitalne zmožnosti v povezavi z razvijanjem sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku.

Ideja za projekt se je porodila že pred pojavom virusa covid-19, poučevanje na daljavo pa je le še potrdilo potrebo po tovrstnih vsebinah in dejavnostih. V okviru projekta bomo na spletni strani UL PEF vzpostavili spletišče, na katerem bodo videorazlage prosto dostopne ter namenjene učiteljem za poučevanje in učencem za učenje. Prizadevali si bomo za nadgrajevanje vsebin, tj. da bomo v naslednjih letih dodajali tudi jezikovne vsebine, ki se pri slovenščini obravnavajo v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju. Poleg tega si s projektom želimo spodbuditi študente k aktivnemu sooblikovanju učnega gradiva, jih ozavestiti o pomembnosti uporabe kakovostne IKT pri poučevanju in učenju ter spodbujati sodelovanje študentov različnih smeri (razredni pouk in računalništvo).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

BARBARA BALOH

Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem, *barbara.baloh@pef.upr.si*

Pripovedovanje in opisovanje na daljavo (iz teorije v prakso)

Temeljni cilj jezikovnega pouka na vseh stopnjah poučevanja je razvijanje sporazumevalne zmožnosti, to je zmožnosti kritičnega sprejemanja govornih in zapisanih besedil raznih vrst ter tvorjenja ustreznih, razumljivih, pravilnih in učinkovitih govornih in zapisanih besedil raznih vrst. Nepredvidljiv, nepričakovan in kompleksen čas, v katerem smo se znašli zaradi epidemije Covida 19, označuje pomembno prelomnico v vzgojno-izobraževalnem procesu, saj je epidemiološka situacija pouk v tradicionalnem smislu postavila pod novo vprašanje in ga tesno povezala z oblikami in metodami dela z IKT. Ravno tako je pod drobnogled postavila vlogo slovenščine v izobraževanju, saj le-ta ni samo učni predmet, ampak tudi učni jezik in kot tak zavezuje za vsa kurikularna/predmetna področja na vseh stopnjah izobraževanja. Na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem se v tem času zavedamo, da tradicionalnega pouka ne moremo zgolj prestaviti v e-okolje, ampak da se v skladu z novonastalo situacijo poraja potreba po redefiniranju procesa pridobivanja sporazumevalne zmožnosti v predšolskem in zgodnjem šolskem obdobju. S študenti študijskih programov Predšolska vzgoja in Razredni pouk smo razmišljali o didaktičnih pristopih in podpornih strategijah poučevanja na daljavo in jih nekaj tudi oblikovali ter preizkusili. Pomembno je, da se bodoči učitelji in vzgojitelji zavedajo različnih možnosti, prednosti in slabosti rabe IKT v didaktične namene za doseganje kurikularnih ciljev.

V prispevku bodo predstavljeni različni pristopi in praktični primeri spodbujanja opisovalne ter pripovedovalne zmožnosti na daljavo. IKT nedvomno predstavlja prožno obliko učenja in poučevanja, ki je odzivno na učenčeve potrebe in močne strani, ponuja učencu izbiro o načinu, okolju in času učenja z namenom spodbujanja motivacije in vztrajnosti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

SIMONA PULKO in DRAGICA HARAMIJA

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, *simona.pulko@um.si*; Filozofska fakulteta in

Pedagoška fakulteta, *dragica.haramija@um.si*

Vpliv informativne literature v učnem e- okolju na razvoj gradnikov bralne pismenosti

V prispevku je opredeljena bralna pismenost, kakor jo definira Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti 2019–2030 (2019), predstavljeni so gradniki bralne pismenosti, ki se intenzivno razvijajo v času izobraževanja (od vrtca do konca srednješolskega izobraževanja), oba vira pa sta povezana z učenjem slovenščine v e-okolju. Bralna pismenost, ki jo sestavljajo poslušanje, govorjenje, branje in pisanje, je zmožnost razumevanja in kritičnega vrednotenja informacij. V učnem e-okolju pa je ob bralnih strategijah, ki razvijajo linearno branje, izjemnega pomena seznanjenost učenk in učencev, dijakinj in dijakov z izbirnimi načini branja, zlasti v e-okolju, kjer je treba informacije poiskati, kritično vrednotiti dobljene rezultate in uporabljati strategije multimodalnega sestavljanja pomenov iz različnih kodov sporočanja, hkrati pa morajo za uporabo poznati informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT). Izbirni načini branja v e-okolju se navezujejo na uzaveščanje veščine opazovanja drugih kodov sporočanja ter urjenje sestavljanja pomenov multimodalnih sporočil, ki so podana kot hipertekst (dodane zvočne in vizualne vsebine z različnimi kodi sporočanja, npr. zemljevidi, grafi, razpredelnice, zvočni posnetki, filmi).

V izhodišču so zastavljene štiri omejitve: (1) gradiva se nahajajo v e-okolju; (2) starostna omejitev: iskanje, analiza in vrednotenje besedil, ki so primerna za branje populacije v 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju (v nadaljevanju VIO) in v srednji šoli; (3) gradiva se navezujejo na predmet slovenščina; (4) osredinjenost na tri gradnike, in sicer razumevanje koncepta bralnega gradiva, razumevanje besedil in kritično branje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Kot vzorec je predstavljen primer predstavitve osebe kot informativnega teksta:

- predstavitev osebe v učnem e-okolju projekta *Slovenščina na dlani*,
- predstavitev osebe v e-učbeniku za 1. letnik gimnazij,
- predstavitev osebe s prostim iskanjem po različnih brskalnikih in platformah.

Primerjalna analiza pokaže, da je tretji način najtežji, a ob poznavanju principov Boolovega poizvedovanja nudi najboljše rezultate.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ŠPELA ANTLOGA, SIMONA MAJHENIČ, ANDREJA ZALOKAR, ALENKA VALH LOPERT, SIMONA PULKO, POLONCA ŠEK MERTÜK, MIHAELA KOLETNIK in DARINKA VERDONIK

Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, Univerza v Mariboru, *s.antloga@um.si*, *simona.majhenic@um.si*, *andreja.zalokar@um.si*, *darinka.verdonik@um.si*; Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, *alenka.valh@um.si*, *simona.pulko@um.si*, *mihaela.koletnik@um.si*; Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, *polonca.sek@um.si*

Pravopis in slovnica v učnem e-okolju

Slovenščina na dlani

Učno e-okolje *Slovenščina na dlani* ponuja več kot 700 različnih vaj in nalog s področja slovnice in pravopisa. Z avtentičnimi primeri jezikovne rabe iz korpusa MAKS, ki smo ga pripravili v okviru projekta, in velikim številom raznovrstnih primerov pri posameznih nalogah se bodo lahko učenci urili v slovničnih in pravopisnih vsebinah, pri katerih ostaja v pisni rabi največ napak. Pri definiranju tem in vsebin smo se oprli na analizo napak v korpusu Šolar (Rozman idr. 2020) ter upoštevali predloge učiteljev, ki sodelujejo v projektu *Slovenščina na dlani* (Šek Mertük 2019). V pravopisnem sklopu smo tako zajeli problematiko postavljanja vejice in uporabo drugih ločil, pisanje z veliko in malo začetnico, pisanje skupaj in narazen ter poznavanje zapisa prevzetih besed, besed z neobstoječim in vrinjenim samoglasnikom ter s podvojenimi črkami in prepoznavanje razlike med zapisom in pomenom (npr. *strmeti* – *stremeti*). Vaje in naloge v slovničnem sklopu se nanašajo na težave pri pisanju, povezane s samostalnikom, npr. preglas pri sklanjanju, sklanjanje lastnih imen ipd.; pridevnikom, npr. določna in nedoločna oblika, stopnjevanje pridevnikov ter pravilna raba svojilnih pridevnikov iz lastnih imen; glagolom, npr. dvojina, ujemanje osebka s povedkom, uporaba namenilnika, nedoločnika in kratkega nedoločnika ipd.; zaimkom, npr. svojilni in povratnosvojilni zaimke, sklanjanje zaimkov ipd.; predlogom, predvsem rabo predlogov v zvezah z glagolom; besedni

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

red, npr. zaporedje stavčnih členov, naslonski niz ipd. Pri tem smo upoštevali, da lahko napake oz. odstopi od norme nastajajo zaradi nepoznavanja slovničnih in pravopisnih pravil ali zaradi neustrezne jezikovne izbire glede na zvrst, nekatere jezikovne izbire pa so ob tem lahko slogovno boljše ali slabše zaradi rahljanja jezikovne norme.

Pri oblikovanju vaj in nalog smo upoštevali izsledke analize prosto dostopnih gradiv za pouk slovenščine v srednjih šolah glede na tipe nalog in priljubljenosti različnih tipov nalog med učenci (Koletnik, Lopert 2018). Poleg tega smo pri oblikovanju vaj in nalog sledili principu »od prakse k teoriji«, kar pomeni, da učenci skozi vaje prepoznavajo, na katerih mestih jim slabo poznavanje pravopisnih in slovničnih vzorcev ter pravil knjižne norme povzroča težave pri pisanju, da z dodatnimi vajami utrjujejo predvsem ta področja (individualno prilagojeno) in da ob tem spoznavajo tudi razlage in razloge, ki stojijo za posameznimi pravili knjižne norme (Verdonik idr. 2021, v tisku). Tako pri vajah in nalogah iz slovnice in pravopisa prevladujejo tipi vstavljanja, dopolnjevanja (dopolni sam ali dopolni z izbiro vnaprej pripravljenih odgovorov), izbiranja (pravičnega, nepravilnega odgovora oz. dveh ali več pravičnih/nepravilnih odgovorov), popravljanja, razvrščanja in samostojnega zapisovanja odgovorov. Poleg tega smo oblikovali tudi naloge, ki omogočajo zabavno interaktivno učenje, kot so npr. vrtenje, uganka, sestavljenka, rešeto. Za vsako posamezno temo iz pravopisa in slovnice smo bili pozorni, da vključuje vaje in naloge različnih tipov in različnih zahtevnostnih stopenj. Na osnovni stopnji učenec prepozna napake (npr. z izbiranjem, iskanjem, označevanjem (ne)pravičnega odgovora). Pri srednje zahtevnih nalogah mora uporabnik napake ne samo prepoznati, ampak jih tudi odpraviti (npr. s popravljanjem, premikanjem, vstavljanjem.). Najzahtevnejše naloge pa od uporabnika zahtevajo, da zna utemeljiti, zakaj je neka rešitev pravična ali napačna (dopolnjevanje utemeljitve). Vaje in naloge so zasnovane tako, da lahko učenci tudi samostojno uporabljajo e-okolje (brez poseganja in vodenja učitelja).

V prispevku bodo posamezni tipi vaj in nalog s področja slovnice in pravopisa predstavljeni s primeri, izpostavljeni pa bodo še drugi elementi e-okolja, ki prispevajo: 1) k uspešno rešeni vaji ali nalogi (namigi ob nalogah), 2) k spodbujanju pojasnjevanja in utemeljevanja odgovorov (ustrezno dopolnjevanje utemeljitev ob pravičnem odgovoru) in 3) k celovitejšemu razumevanju teh vsebin (razlage ob posamezni nalogi in možnost vpogleda v nabor razlag kadarkoli med reševanjem).

NATALIJA ULČNIK, MATEJ METERC in VIDA JESENŠEK

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, natalija.ulcnik@um.si, vida.jesensek@um.si;

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša; Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, matej.meterc@zrc-sazu.si

Frazemi in pregovori v učnem e-okolju

Slovenščina na dlani

Poseben vsebinski sklop učnega e-okolja Slovenščina na dlani je vezan na frazeme in pregovore, enote vsakdanjega sporazumevanja, ki omogočajo slikovito izražanje svojih misli in odnosa do sveta. Z njimi se seznanjamo vse življenje, zato se nabor enot, ki jih poznamo, razumemo in uporabljamo, z leti povečuje. Priložnosti za njihovo spontano učenje in posledično bogatitev jezikovnih zmožnosti je veliko, saj so vseprisotne in pogosto učinkovito izrabljene v različnih sporazumevalnih okoliščinah. Raziskave kažejo, da se nekateri frazemi in pregovori uporabljajo že stoletja, nekateri se v rabi opuščajo, ob tem pa vseskozi dobivamo nove enote, tudi s prevzemanjem iz drugih jezikov. Poglobljeno raziskovalno ukvarjanje s temi jezikovnimi enotami pa je doprineslo tudi k izčiščevanju pojmov (npr. *pregovor – rek*) in uvedbi novih strokovnih izrazov (npr. *frazem – frazeologija, paremija – paremiologija*) oz. opustitvi izrazov, ki se v stroki niso uveljavili (npr. *reklo, rečenica*). E-okolje Slovenščina na dlani izhaja iz raziskovalnih izsledkov in skuša prispevati k razvoju frazeološke kompetence. Ponuja priložnost za sistematično spoznavanje frazemov in pregovorov ter njihovo utrjevanje s pomočjo raznovrstnih vaj, vezanih na njihovo podobo, pomen in funkcionalno rabo. Vsebuje tudi posodobljene in šolajoči se populaciji prilagojene razlage teoretičnih pojmov oz. odgovore na vprašanja, ki bi se uporabnikom e-okolja utegnili porajati ob reševanju vaj. V pomoč so tudi slovarski opisi izbranih enot, ki vsebujejo izhodiščno obliko, pomen, avtentične zglede rabe, opažene so- in protipomenke ter variante. V prispevku bo natančneje prikazano, kako so frazemi in pregovori vključeni v e-okolje in kako jih je možno strokovno ustrezno obravnavati znotraj izobraževalnega procesa.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Besedila v učnem e-okolju *Slovenščina na dlani*

Eden od temeljnih ciljev jezikovnega pouka pri slovenščini je razvijanje funkcionalne oziroma bralne pismenosti kot ključne veščine za razvoj sporazumevalne zmožnosti, s pomočjo katere se lahko sleherni posameznik vključuje v družbeno skupnost in v njej uspešno deluje. Zato je tudi učno e-orodje *Slovenščina na dlani* v posebnem sklopu, imenovanem *Berem med vrsticami*, namenjeno reševanju nalog in vaj ob zbranih avtentičnih besedilih. V prispevku bomo predstavili: a) potek zbiranja in oblikovanja besedilnega korpusa BERTA, ki načrtno vsebuje 275 pisnih in govornih besedil 29 besedilnih skupin; b) osrednji namen področja z besedili znotraj učnega e-okolja; c) cilje in védenja, ki jih bodo uporabniki učnega e-okolja na tem področju lahko usvojili; ter č) potek oblikovanja besedil s trditvami in vprašanji za pripravo nalog in vaj, s pomočjo katerih bodo uporabniki učnega e-okolja na atraktiven, interaktiven in didaktično primeren način spoznali, poglobili in nadgradili zmožnost tvorjenja in interpretiranja besedil. Več pozornosti bomo namenili predstavitvi poteka oblikovanja nalog in vaj, ki se vežejo na 4 osnovne sklope: nejezikovni kontekst, jezikovni kontekst oz. samo besedilo, vsebino posameznega besedila ter tvorjenje novega besedila. V posebnem poglavju se bomo posvetili oblikovanju razlag, ob koncu pa bomo osvetlili razlike in podobnosti z ustaljenim načinom dela v izobraževalnem procesu, kadar je govora o besedilnem področju, ter tako izpostavili ključne prednosti obravnave besedil v učnem e-okolju *Slovenščina na dlani*.

ANDREJA ZALOKAR

Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, Univerza v Mariboru,
andreja.zalokar@um.si

Kako točkovati vaje in naloge na področju besedil

Pri snovanju učnega e-okolja *Slovenščina na dlani* smo precej časa namenili sestavljanju in usklajevanju točkovanja vaj in nalog posameznih vsebinskih sklopov. Ustrezno načrtovano točkovanje namreč predstavlja uporabno povratno informacijo tako učiteljem kot sistemu e-okolja; slednji nato uporabniku avtomatizirano ponuja bolj ali manj zahtevne vaje in naloge. Uporabniki z zbiranjem točk izkazujejo posamezne dosežke. Pri izbiri kriterijev točkovanja na področju besedil smo morali upoštevati tako posamezne tipe nalog kot njihovo stopnjo zahtevnosti. Najvišje možno število točk na posamezni težavnostni stopnji smo poenotili s točkovnikom za vaje s področja slovnice in pravopisa. Pri določenih tipih nalog se je takoj pokazala potreba po delnem točkovanju, saj nabor nalog za posamezno besedilo vsebuje odlomek za razvrščanje in navodilo za tvorbo novega besedila. Pri izpostavljenih tipih nalog je prevladalo mnenje, da je celostno točkovanje (pomeni, da uporabnik točke dobi samo za povsem pravilno rešeno nalogo) nespodbudno in tudi neskladno z didaktičnimi načeli. Nalogo, ki od uporabnika zahteva, da v pravilnem zaporedju razvrsti dele odlomka, smo morali prilagoditi možnostim delnega točkovanja. Naloga ima določeno enotno število povedi in je opredeljena z osnovno težavnostno stopnjo, neodvisno od zahtevnostne stopnje posameznega besedila. Vsaka poved je vredna enako število točk. Uporabnik pri reševanju naloge skupno zbere toliko točk, kot je pravilno razvrščenih povedi. Nova besedila, ki jih bodo ustvarili uporabniki na podlagi navodil za tvorbo, bodo pregledovali in točkovali učitelji slovenščine, zato smo točkovanje predvideli v obliki poenotene sheme kriterijev, na podlagi katerih ovrednotijo ustreznost pisnega izdelka in v sistem vnesejo doseženo število točk. Glavno vodilo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

pri načrtovanju točkovanja vaj in nalog na področju besedil je bil čim bolj poenostavljen sistem, ki ne zahteva korenitih sprememb učnega e-okolja *Slovenščina na dlani*.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

SANDI MAJNINGER, MARKO FERME in MILAN OJSTERŠEK

Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, Univerza v Mariboru,

sandi.majninger@um.si, marko.ferme@um.si, milan.ojstersek@um.si

Priprava učnega e-okolja *Slovenščina na dlani z vidika programiranja*

Pri razvoju programske opreme je ključnega pomena njena zasnova. Za razvoj učnega e-okolja za učenje slovenščine je treba računalniku najprej predstaviti čim več informacij o slovenskem jeziku, nato pa moramo določiti pravila, po katerih se generirajo različne naloge. Za vsako nalogo je treba definirati tudi postopek ocenjevanja pravilnosti odgovorov. Naloge moramo povezati v sistem, ki omogoča njihovo ustrezno izbiro za posameznega uporabnika, obenem pa moramo določiti postopke, po katerih bomo iz zgodovine rešenih nalog lahko odkrivali napredek v uporabnikovem znanju. Skrbno načrtovano učno e-okolje je tako lahko v veliko pomoč tako učiteljem kot tudi učencem.

V prispevku se bomo osredotočili na programsko zasnovo e-okolja *Slovenščina na dlani*. E-okolje sestavljata skrbniški in uporabniški del. Skrbniški del je namenjen dodajanju korpusov, vaj, razlag v bazi znanja ter slovarskih opisov frazemov in pregovorov. Programska oprema vsako besedilo oblikoslovno označi in skladiščno razčleni. Oblikoslovne in skladiščne oznake nam služijo pri generiranju različnih tipov nalog iz pravopisa in slovnice. Za vsako izmed tipov nalog skrbniki določijo pravila, na podlagi katerih se generirajo naloge tega tipa. Baza znanja učencem pomaga, da lažje razumejo snov, pri kateri rešujejo naloge. Razlage iz baze znanja vsebujejo krajši in/ali daljši opis, primere, sklice in povezave do nalog, pri katerih se uporabijo. Uporabniški del je namenjen učiteljem in učencem. Omogoča prijavo s pomočjo Arnesove identitete, Facebook ali Google računa. Uporabniki lahko rešujejo naloge tudi kot gosti ali registrirani uporabniki. Na podlagi uspešne prijave, programska oprema uporabnike razvrsti v skupino učiteljev ali učencev. Učiteljski profil omogoča oblikovanje skupin in dodeljevanje nalog. Profil učencev za zdaj omogoča reševanje nalog, ki so bile z različnih

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

vsebinskih področij (pravopis, slovnica, frazemi in pregovori, besedila) izbrane za fazo testiranja. Da lahko uporabniki rešujejo naloge, smo morali razviti postopek, ki omogoča reševanje nalog. Ta je sestavljen iz več korakov, in sicer generiranja primerov, ki so na voljo za reševanje, prikaza nalog in njihovega reševanja. Pomembno vlogo v e-okolju ima tudi algoritem, ki skrbi za določanje zaporedja reševanja nalog in se adaptivno prilagaja nivoju znanja uporabnika. Prikazali bomo tudi delovanje e-okolja v fazi njegovega testiranja. Učno e-okolje pa bo v celoti prosto dostopno od septembra 2021.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

TANJA BRČIĆ PETEK

Konservatorij za glasbo in balet Maribor; Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru,
tanja.brcic.petek@konservatorij-maribor.si; tanja.brcic@um.si

Učna ura s *Slovenščino na dlani*

V sodobnem času so se pojavile potrebe po drugačnem načinu izobraževanja. Za doseganje zanimivega in učinkovitega poučevanja učitelji pri izobraževalnem procesu ubiramo raznovrstne poti. Z digitalizacijo sveta se tudi pri pouku pojavljajo tako imenovane e-oblike poučevanja.

Namen prispevka je prikazati možnosti izvedbe pouka s pomočjo učnega e-okolja Slovenščina na dlani. Predstavila bom konkreten primer obravnave določene učne enote s področja jezikovnega pouka, pri čemer izhajam predvsem iz temeljnih didaktičnih načel motiviranosti, zanimivosti, ustvarjalnosti in učinkovitosti. Sama sem bolj naklonjena vključevanju e-okolja v pouk pri posameznih fazah učne ure, torej motivaciji, obravnavi učne snovi ali sintezi, pri čemer izpostavljam ponavljanje in utrjevanje, kot pa digitalnim uram v celoti. Menim namreč, da lahko »klikanje« učečim se hitro postane monotono in dolgočasno, kar vodi v pasivno učenje. Z izvedbo celotne učne ure s pomočjo omenjenega e-okolja želim preveriti domneve in odgovoriti na vprašanja, ali je oblika poučevanja z e-okoljem primerna pri pouku slovenščine v srednji šoli v gimnazijskem programu, ali je oblika dovolj zanimiva za srednješolce (motivacijsko in ustvarjalno), ali je s tako obliko dela mogoče v celoti doseči vzgojno-izobraževalne cilje, ali je oblika dela učinkovitejša od tiste, ki ne vključuje tehnologije, in ali z njo dosežemo višjo kakovost oziroma višji nivo znanja in tudi boljše ocene. Posledično želim potrditi ali ovreči postavljene hipoteze: 1) Delo z e-okoljem je primerna oblika pri pouku slovenščine v srednji šoli. 2) Vključevanje e-okolja v pouk je zanimiv in motivacijski način dela za dijake, saj jih spodbuja k bolj aktivnemu sodelovanju, angažiranosti, samostojnim miselnim procesom. 3) S sistemsko in didaktično ustrezno zasnovanim e-okoljem je mogoče

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

doseči vzgojno-izobraževalne cilje. 4) E-okolje ni učinkovitejša oblika poučevanja od tradicionalnega pouka za vse učeče; pri uspešnejših dijakih da, pri manj uspešnih ne. V današnjem času je žal ocenjevanje preveč motivacijsko pogojeno oziroma učeči se funkcionirajo po načelu: »Učimo se za ocene in ne za splošno razgledanost, izobrazbo, znanje, življenje.« Po izpeljani t. i. e-učni uri je smiselno izpeljati ocenjevanje in preveriti, v kolikšni meri je e-oblika poučevanja uspešna tudi z vidika ocenjevanja.

Vključevanje e-okolij v pouk od učitelja zahteva skrbno in temeljito organizacijo. Na prvi pogled se zdi, da e-okolja učitelju delu olajšajo, vsebinsko morda res, a je z didaktičnega vidika toliko bolj zahtevno, saj je treba preudarno razmisliti, kdaj, v kolikšni meri, na kakšen način, pri katerih učnih enotah, da bo smiselno in učinkovito.

Izhodišča za okroglo mizo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

PETER AVBAR in PETRA KODRE

Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina, *peter.avbar@os-ajdovscina.si*, *petra.kodre@os-ajdovscina.si*

IKT – učiteljevo nepogrešljivo učno orodje

Že pred začetkom pouka na daljavo smo ugotovili, da je informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) učiteljevo nepogrešljivo orodje, kar se je z načinom dela v času zaprtja šole zaradi epidemije še potrdilo. Če smo se še pred njenim začetkom spraševali, ali bi še znali poučevati brez uporabe IKT, smo se tako učitelji kot učenci med epidemijo opredeljevali med dobrimi in manj dobrimi e-okolji. Spoznali smo, da so kakovostne interaktivne vsebine tiste, katerih rezultat je uspešno usvojeno znanje.

Kot dobra učna e-okolja smo opredelili tista, ki:

- nudijo veliko raznovrstnih nalog različnih zahtevnostnih stopenj,
- učencu dajejo takojšnjo povratno informacijo o pravilnosti rešenih nalog in mu omogočijo ponovno reševanje le-teh,
- učitelju omogočajo vpogled v delo učencev, njihovo razumevanje snovi in nalog v zvezi z njo,
- učencem omogočajo zdravo tekmovalnost,
- učence tematsko pritegnejo in jih v dovoljšni meri motivirajo za samostojno delo od doma,
- so enostavno dostopna in dovolj pregledna.

Tekom pouka na daljavo se je izkazalo, da imajo učenci doma pretežno dostop do interneta oziroma da so šole primerno opremljene z IKT opremo, ki so jo pred ponovnim delom na daljavo tudi izposojale učencem za domačo rabo. Nekatere družine so v sili razmer svojo IKT opremo tudi posodabljale in nadgrajevale.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Težave, s katerimi smo se soočili:

- neopremljenost družin z IKT opremo,
- manj funkcionalna IKT oprema,
- premalo IKT opreme (računalnikov) v posamezni družini zaradi več šoloobveznih otrok,
- slaba odzivnost nekaterih učencev na rednih ZOOM srečanjih zaradi prekrivanja službenih obveznosti staršev ter šolskih obveznosti otrok,
- slaba internetna povezava,
- pomanjkljiva programska oprema,
- zastarela programska oprema,
- slabo računalniško znanje,
- dolgotrajna izpostavljenost zaslonom.

Na podlagi pridobljenih izkušenj z rabo sodobne IKT opreme v dani situaciji so se porajale tudi ideje, kako nadgraditi učna e-okolja, da bo učinkovitost njihove rabe med njenimi uporabniki večja. Po našem mnenju bi učno e-okolje z manj distraktorji omogočilo kakovostnejše in bolj poglobljeno delo uporabnikov. Motilci, kot so npr. reklame, animirane sličice, piktogrami, pretirana barvitost idr. onemogočajo zbranost učenca. Slednji je tovrstnim dražljajem izpostavljen pretežni del svojega časa, zato menimo, da je predvsem pri utrjevanju znanja v ospredju predvsem preglednost, sistematičnost in urejenost e-gradiv. Možnosti nadgradnje e-gradiv vidimo tudi v nalogah, ki izhajajo iz izhodiščnih besedil, dodana vrednost teh je v utrjevanju bralne pismenosti.

Poučevanje s pomočjo sodobnih učnih tehnologij je zagotovo izziv, v danem trenutku pa uporaben in delujoč proces, ki smo ga učitelji in učenci kot uporabniki zaradi narave dela bili primorani usvojiti, obenem pa nam je nov način dela omogočil nova znanja, popestritev pouka, dodatne vaje za utrjevanje in poglobljanje znanja učencev. Množična usmerjenost uporabnikov v tovrsten način dela pa je sedaj izziv predvsem za oblikovalce novih učnih okolij.

RENATA DEBELJAK

Osnovna šola Ogle Meglič, renata.debeljak@olgica.si

Stara šola z e-okolji

V zadnjih letih se na spletu pojavlja veliko e-gradiv, e-učbenikov in priročnikov, ki so v pomoč učiteljem in predvsem učencem pri usvajanju, ponavljanju ali utrjevanju snovi. Za učitelje so e-gradiva vsekakor dobrodošla in se jih tudi poslužujemo, vendar se nam včasih zdi, da jih je preveč in da je redko katero res kvalitetno. Kaj z vidika učitelja pomeni kvalitetno e-gradivo? Zagotovo ne zgolj naloge z rešitvami, PPT-predstavitve, miselni vzorci in podobno. Zakaj? Kot se je izkazalo pri delu na daljavo, nekaterim učencem način poučevanja, ki vključuje veliko samostojnega dela, ne ustreza. Želijo si frontalno razlago in klasično pisanje po tabli, ne le skupinsko delo ali samostojno iskanje rešitev. Taka oblika pouka torej za vse učence ni enako ustrezna. V nadaljevanju želim navedeno tudi konkretizirati. Osredotočila se bom na aktualen problem stavčnih členov v 7. razredu, ki smo jih obravnavali pred kratkim in pisali tudi preizkus. Stroka sicer poudarja, da naj bi bil učitelj zgolj usmerjevalec pouka, naj učencem omogoči, da sami pridejo do ugotovitev in rešitev, a se je pri tej snovi ta metoda izjalovila in izkazala kot neuspešna. Učenci so poskusili sami priti do rešitev, tudi s pomočjo e-okolja (UČIMse.com), a so bili na koncu obupani, saj niso vedeli, kaj je osebek, povedek, predmet ... Zaprli so delovne zvezke, odložili tablice in prosili, naj jim na tabli razložim, saj se jim niti ne sanja. In na tem mestu se je »stara šola« izkazala kot bolj učinkovita – vzeti v roke kredo, napisati na tablo poved in učencem počasi, po korakih razložiti, zakaj je to poved, kako to ugotovimo, kaj so stavčni členi, zakaj je nekaj osebek, drugo predmet itn. Šele nato so učenci lahko prešli na besedilo v delovnem zvezku in na naloge, ki so besedilu sledile. Na tem mestu bi bilo primerno e-gradivo tako, ki bi učencem po korakih razložilo to, kar sem jim jaz na tabli. Nikakor ne zadostuje sto in več primerov in potem podane rešitve, ampak je najprej pomembna kvalitetna razlaga, zakaj je določena beseda povedek ali prislovno določilo časa, kako smo se vprašali, da smo to ugotovili itn. Še več težav so imeli učenci pri dojetanju frazemov, ki bi se

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

prav tako dali razložiti s pomočjo e-gradiv in v e-okoljih. Če povzamem svoje razmišljanje, lahko rečem, da je vsaka novost in pomoč učitelju dobrodošla, če je kvalitetna. Vsekakor pa bi bilo treba e-okolja pripravljati v sodelovanju z učitelji iz prakse in pri njih preveriti, katere vrste e-okolij bi potrebovali kot pomoč pri jezikovnem pouku slovenščine.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Česa smo se naučili iz izkušnje izobraževanja na daljavo

Se še spomnimo, kdaj so bili narejeni prvi digitalizacijski koraki na področju slovenščine (kot jezika in učnega predmeta)? Kdaj smo začeli govoriti (in pisati) o uvajanju IKT v pouk slovenščine? Kaj vse smo od takrat učitelji slovenščine dobili v roke oz. kaj vse smo si izdelali za pouk slovenščine? V kolikšni meri smo pouk slovenščine zares zastavljali v skladu s pristopom TET (angl. *technology enchanted teaching*)? Kako je s tem danes, ko se dijaki in učenci izobražujejo po t. i. COVID-19-modelu C, če so razmere ugodne, oz. v celoti na daljavo, če epidemiološke razmere vladni semafor barvajo rdeče in črno?

Kot srednješolska učiteljica slovenščine bom na okrogli mizi predstavila svoje izkušnje z vključevanjem različnih e-orodij v pouk slovenščine, in sicer v situacijah, ko pouk poteka fizično, osebno, v šolskih učilnicah, in v situaciji, ko pouk poteka deloma ali v celoti na daljavo. Predstavila bom metodo obrnjenega učenja (angl. *flipped learning*) pri jezikovnem pouku. Osredotočila se bom na didaktične vidike klasičnega pouka in pouka na daljavo ter s konkretnimi primeri pokazala uporabnost spletnega učnega okolja pri diferenciaciji in individualizaciji (personalizaciji?) učenja. Primerjala bom, česa učitelji slovenščine pred COVID-časi nismo naredili, v epidemiji pa smo. Predstavila bom izsledke zadnjih raziskav, ki kažejo na to, da se odnos učiteljev do uporabe IKT spreminja.

ALEKSANDRA ŠTIH

Gimnazija Ormož, aleksandra.stih@guest.arnes.si

Spletna e-okolja za jezikovni pouk slovenščine

Kot mentorica in šolska koordinatorica projekta *Slovenščina na dlani* sem aktivno spremljala izobraževanja, sestanke in potek projekta. Gimnazija Ormož je sodelovala pri nastajanju učnega e-okolja *Slovenščina na dlani*, in sicer so srednješolci snemali telefonske pogovore na izbrane teme ter izpolnjevali ankete. Bili so navdušeni nad drugačnim delom in nad uporabo različnih socialnih zvrsti jezika (pogovorni jezik: sleng, narečje, žargon). Zato komaj čakamo, da bomo lahko do novega e-okolja prosto dostopali.

V svoji dvajsetletni praksi v osnovni ter največ v srednji šoli informacijsko-komunikacijsko tehnologijo sprotno spremljam in vnašam v pouk. V šoli v razredu uporabljamo računalnik s projektorjem in i-tablo ter različna prosto dostopna spletna gradiva. Dostikrat dijaki iščejo na svojih pametnih telefonih slovarje in manj znane besede, različna jezikovna pravila, pripravljajo skupinske ali samostojne predstavitve, še posebej takrat, ko se učijo v skupinah, dvojicah ali samostojno. Vedno redkeje smo tudi v računalniški učilnici.

Pri delu na daljavo se srečujemo z novimi pristopi in načini dela, zagotovo pa veliko več uporabljamo obstoječa e-okolja. Navedla bom najpogostejše in na kratko predstavila njihove vsebine za jezikovni pouk:

- videokonferenčno okolje Zoom (<https://www.arnes.si/storitve/multimedijske-storitve/arnes-zoom/>): pogovor in različne reakcije/znaki, npr. da, ne, ploskanje, pohvala, presenečenje, žalost;
- spletne učilnice Moodle (<https://ucilnice.arnes.si/>): soustvarjanje slovarja, pogovor v forumu, reševanje nalog v kvizu, H5P itd.;

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

- spletišče Fran (<https://fran.si/>): iskanje pomena besed, slovnične, pravopisne in druge posebnosti po različnih slovarjih – *SSKJ²*, *eSSKJ*, *Slovenski pravopis*, *e-Pravopis*, *Slovar slovenskih frazemov*, *SSKJ*, *Slovenski etimološki slovar* itd.;
- portal Franček (<https://www.xn--franek-l2a.si/>), ki je zanimiv zaradi izgovora besed;
- video posnetke na spletni strani You Tube (<https://www.youtube.com/>);
- interaktivni medijski portal RTV Slovenija (<https://www.rtv slo.si/>): sklop oddaj z naslovom Jezikovni svetovalec;
- e-učbenike (<https://eucbeniki.sio.si/>: *Slovenščina 8*, *Slovenščina 9* in *Slovenščina 1*): *Slovenščini 1* nudi vse vsebine za jezikovni pouk v 1. letniku – od razlag, primerov in vaj;
- e-gradiva za gimnazije in srednje šole (<https://gradiva.txt.si/slovenscina/>): imajo vse vsebine za jezikovni pouk od 2. do 4. letnika (razlage, primere, vaje, povzetke, avdio in video posnetke);
- spletni interaktivni urejevalnik predstavitev Mentimeter (<https://www.mentimeter.com/>);
- storitev za skupno rabo – skupno tablo Padlet (<https://padlet.com/>).

S pomočjo spletnega urejevalnika Mentimeter sem povprašala o uporabi pametnih naprav in e-okolij srednješolce 2. letnika. Najpogosteje se pojavijo telefon, tablica, računalnik, tudi televizija. Uporabljajo pa slovarje (spletna stran Fran), najpogosteje je naveden SSKJ, brskalnik Google – torej guglajo, e-učbenike in e-gradiva (prim. sliko 1). V pogovoru so povedali, da je nekaj uporabnih e-okolij, a so na različnih mestih. Zato smo prišli do zaključka, da bi želeli interaktivno aplikacijo, kjer bi bilo za pouk slovenščine v srednji šoli vse zbrano (po sklopih, temah, letnikih). V teh vsebinah bi bile tako zvočne in pisne razlage kot praktične vaje za utrjevanje in ponavljanje, zanimivi bi bili tudi različni posnetki kot vodiči po predmetu slovenščina.

Slika 1: Uporaba pametnih naprav in e-okolij pri srednješolcih (naključno izbran 2. letnik)

TJAŠA MARKEŽIČ

Prva gimnazija Maribor, tjasa.markezic@prva-gimnazija.org

Z družbenim omrežjem do jezikovnega znanja

Učitelji slovenščine se pogosto srečamo z izzivom, kako učence oz. dijake dodatno motivirati za jezikovni pouk. Zavedamo se, da sta splet in tehnologija že tako stalno prisotna v vsakdanjem življenju in da sodobne izobraževalne politike ter šolski sistemi v svetu posvečajo v učnih načrtih na vseh ravneh izobraževanja vse večjo pozornost vključevanju spletnih orodij v različne segmente učnega procesa. Z rabo pametnih naprav je prepreden tudi vsakdan učencev ali dijakov, a se nam vseeno zdi dobrodošlo, da jih občasno vključimo v pouk slovenščine. V izhodišču nas je zanimalo, kakšni so pogledi dijakov na vključevanje pametnih naprav v jezikovni pouk. Se jim zdi njihova uporaba smiselna in spodbudna? Pri jezikovnem pouku je zelo pomembno utrjevanje na novo pridobljenega znanja. Dijake smo povprašali, kakšne naloge se jim zdijo zanimive in hkrati koristne, po možnosti dostopne preko pametnih naprav. Dosedanje raziskave (Šek Mertük 2018: 83) namreč kažejo, da so naloge z obkroževanjem, dopolnjevanjem, povezovanjem in razvrščanjem pri dijakih in učencih najbolj priljubljene. Po pogovoru z dijaki opažamo, da so njihova mnenja glede jezikovnih nalog zelo različna. Nekateri menijo, da ni namen nalog, da so zanimive in privlačne, drugi pa si želijo igričarskih elementov ipd. Se pa strinjajo, da je na spletu premalo dovolj zahtevnih jezikovnih nalog; spletne vaje se jim tudi zdijo bolj priročne od tistih v tiskani obliki, zato je vsako novo spletno orodje, namenjeno jezikovnemu pouku, več kot dobrodošlo.

Glede na priljubljenost različnih družbenih omrežij med mladimi se nam zdi za (uvodno) motivacijo pri pouku slovenščine dobro občasno uporabiti storitev Fakebook, ki je brezplačno dostopna na naslovu <http://www.classtools.net/FB/home-page>. Fakebook je spletno orodje, s katerim lahko ustvarjamo domišljjske profile po zgledu družbenega omrežja Facebook. Pri urah slovenščine lahko dijaki ustvarijo profil poljubnega književnika ali literarne osebe. Ob tem

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

lahko smiselno oblikujejo prijateljstva in odnose z drugimi literarnimi ustvarjalci oz. književnimi liki, dodajajo fotografije, objave, sporočila ... Pripravljeno gradivo pa lahko uporabimo tudi za obravnavo besedilnih vrst, utrjevanje besedoslovja, besedotvorja, oblikoslovja, skladnje in glasoslovja. Omenjeno orodje je uporabno tako za delo v razredu s pomočjo pametnih naprav kot tudi za delo na daljavo. Ob načrtovanju in izvedbi smo želeli pedagoški proces voditi do uspešnosti in motiviranosti dijakov, hkrati pa verjamemo, da smo z uporabo orodja omogočili tudi razbremenitev in sprostitvev od vsakodnevnih šolskih naporov. Menimo, da lahko premišljena uporaba omenjenega orodja dodatno motivira dijake, hkrati pa učiteljem omogoča kakovostno obravnavo ali utrjevanje učne snovi.

TANJA BRČIĆ PETEK

Konservatorij za glasbo in balet Maribor, tanja.brcic.petek@konservatorij-maribor.si

Učiteljev vsakdan je vsak dan znova nov izziv

»Znanje jezika ni samo akademska vrednost, temveč jezik v najširšem pomenu integrira/združuje tudi druge pomene in vrednosti.« (Novak Lukanovič 2020: 55)

Ocenjujemo in menimo, da je največji izziv jezikovnega pouka motivacija za učenje slovnice. Še večji pa morda učencem in dijakom predstaviti oz. jih prepričati, da je znanje jezika življenjska dragocenost in vrednota. Učenci, dijaki namreč izražajo veliko zadovoljstvo nad razmerjem 60 proti 40 v korist književnosti v učnih načrtih za predmet slovenščina. Pri pouku jezikovnih tem se pogosto dolgočasijo, do vsebin izražajo nezanimanje, nekateri celo odpor. Velik vpliv na mačehovski odnos do jezika ima družinsko okolje, kjer ozaveščanje o pomembnosti pravilnega izražanja in zapisovanja drastično upada, družba, ki se na slabo rabo jezika ne odziva, na nobenem področju ni negativnih posledic (»kazni«) za slabo poznavanje jezika oz. pravopisne in jezikovne napake (dijakom pogosto pokažemo račune, reklamne zloženke, plakate na občestnih panojih ...), zanimivo je, da se ob tem smeji, zgražajo, napake se jim zdijo nedopustne, sami pa iste napake ponovijo že pri isti uri ali pa uro kasneje, socialna omrežja, ki so jih tako rekoč pogoltnila v svoj način komuniciranja in pravila izražanja, ki te, če jih ne upoštevaš, izločijo iz igre. Po raziskavah absolutno preveč časa, preživetega na socialnih omrežjih in drugih pristočasnih digitalnih okoljih, prenašajo na vsa področja življenja, tudi šolskega (napak pri samostojni tvorbi besedilnih vrst je opazno več kot v preteklih obdobjih).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Sodobna tehnologija je zagotovo ena od možnosti za doseganje večje motivacije pri jezikovnem pouku že z vidika, da je tehnologija sedanjim generacijam blizu, posledično je takšen način poučevanja bolj zanimiv. Vsekakor je prisotnost tehnologije pri izobraževalnem procesu učinkovita v fazi ponavljanja in utrjevanja, manj pri samem usvajanju nove snovi. Izobraževanje na daljavo namreč kaže, da je poučevanje na klasičen način, torej pisanje na roko, za vsaj 30 % učinkovitejše od učenja iz že pripravljenih zapiskov, drsnic ipd. Vključevanje sodobne tehnologije v pouk je zaželeno, vendar je treba preudarno razmisliti, kdaj, v kolikšni meri, na kak način, da bo smiselno in učinkovito. Trenutno je učinkovito kot popestritev.

V srednji šoli so možnosti vključevanja pametnih naprav pri pouku precejšnje, saj ima vsak dijak svoj pametni telefon. Učilnice so opremljene z interaktivno tehnologijo (morda bo zvenelo ironično, a je izobraževanje na daljavo v tem pogledu prineslo precejšen napredek, oprema se je posodobila). Šole imajo računalniške učilnice, v katerih je delo sicer mišljeno v manjših skupinah, pouk slovenščine je možno izvajati z delom v dvojicah, kar je po izkušnjah sodeč lahko prej prednost kot slabost, saj so učeči se pri tovrstni obliki bolj samozavestni, odločni ... Ne počutijo se izpostavljene.

Učnih e-okolij za pouk slovenščine skorajda ni, vsaj ne celostnih in sistematskih. Ocenjujemo jih kot pripomoček učitelju pri pripravi pouka, oblikovanju učnih listov, torej jih uporabljamo po sistemu »vzemi, kar ti ustreza in kar ti je všeč«. Pri neposrednem delu v e-okolju prihaja do preskakovanja nalog in posameznih delov, pri čemer učeči se ne prepoznajo bistva tovrstnega početja, pogosto si ga razlagajo kot učiteljevo nevednost (tudi če jim učitelj pojasni ozadje), kar je po svoje pričakovano in z vidika učečih se tudi logično. A s tem pada tako avtoriteta kot tudi spoštovanje učitelja in zaupanje v njegovo znanje. Prav zato e-okolij pogosto ne uporabljamo neposredno, pač pa jih prenesemo v neko drugo obliko ali okolje, s tem pa, žal, izničimo prvotni digitalni namen in pomen. Učeči se pogosto potrebujejo dodatna pojasnila za razumevanje navodil pri posameznih nalogah e-okolij. Razlage v e-okoljih so pogosto pomanjkljive ali prezahtevne za razumevanje osnovnošolcev in srednješolcev. Definicije in pravila so pogosto naučena na pamet, zato jih brez ponazarjalnega gradiva ne znajo prenesti v rabo, v reševanje nalog.

Učitelju e-okolja ponujajo širši opus nalog tako z vsebinskega kot tudi didaktičnega vidika. Hkrati opozarjajo na različno poimenovanje določenih pojmov, s katerim seznanjamo učeče se. Delo v digitalnem okolju realizira diferenciacijo in samostojno delo, prispeva, da se uspešnejši dijaki ne dolgočasijo, saj jim je omogočeno reševanje nalog v svojem tempu in po izbiri težavnostne stopnje. Manj uspešnim pa nudi varnost v okolju nalog, pri katerih so uspešni.

Večina e-okolij sproti ponuja možnost vpogleda v rešitve, kar je lahko prednost ali slabost; za disciplinirane uporabnike, ki bodo ob ponujeni rešitvi razmislili, zakaj je takšna rešitev, spodbudi dodatne miselne procese raziskovanja, nalogo si označijo, pripišejo razlago, poiščejo dodaten primer, povprašajo učitelja. Manj uspešni učenci in dijaki lahko rešitev preprosto prepišejo, ne da bi jo razumeli. Smiselno bi bilo uporabnike e-okolja pripeljati do konca enote brez sprotnega obveščanja o pravilnosti oz. nepravilnosti rešitev, jih seznaniti s končnim uspehom in šele nato prikazati pravilne rezultate. Tak način bi jim dal bistveno realnejšo povratno informacijo o znanju in zavedanje, da določena snov še ni usvojena in utrjena.

Izobraževalni sistem omogoča lep uspeh učečega se brez samostojnega povezovanja vsebin in logičnega razmišljanja, posledica je hitra pozaba oz. izguba naučenega, a jezikovno znanje je znanje, ki ne bi smelo imeti roka trajanja, omejenega na čas šolskega ocenjevanja. To zavedanje se pri sodobnih generacijah izgublja.

LJILJANA MIĆOVIĆ STRUGER

Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Območna enota Maribor, *ljiljana.micovic-struger@zrss.si*

Jezikovni pouk e-slovenščine

Slovenščina (kot materni/prvi jezik za večino učencev/dijakov in kot drugi jezik/jezik okolja za manjšino) je temeljni/ključni splošnoizobraževalni predmet v osnovni in srednji šoli, ki usposablja za učinkovito govorno ter pisno sporazumevanje in je podlaga za samorazumevanje. Marca 2020 so bili učitelji postavljeni pred velik izziv. Slovenščina se je čez noč spremenila v e-slovenščino, pri čemer je bilo treba upoštevati vse vrzeli, ki so na tem področju nastajale vrsto let, jih zapolniti oz. odpraviti, pri tem pa ne pozabiti na vsa stara in nova jezikovna pravila, ki jih je bilo treba spretno vnesti v e-pouk.

Osnovnošolski učni načrt za slovenščino pravi, da se razvijanje digitalne zmožnosti povezuje z razvijanjem sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku. Na tem mestu velja opozoriti na manjše število e-okolij in e-orodij za slovenski jezik, hkrati pa povedati, da se zadeve spreminjajo. Digitalna zmožnost vključuje zavestno in kritično rabo informacijske tehnologije (v nadaljevanju IT), podprta je z rabo informacijske spretnosti, pri čemer naj bi učitelj rabo IT načrtoval za uresničevanje učnih ciljev pri pouku slovenščine. Če so načini in oblike dela temu prilagojeni, lahko raba IT bistveno pripomore k učinkovitejšemu doseganju ciljev pouka slovenščine. V prispevku bom predstavila, kako se učiti in kako poučevati s pomočjo sodobne tehnologije, katere so prednosti in pomanjkljivosti učenja v e-okolju pri pouku slovenščine, katere možnosti lahko pri tem še izkoristimo ter kako se je učenje in poučevanje v času epidemije spremenilo zaradi e-ja. S pomočjo sodobne tehnologije je namreč učenje in poučevanje lahko še učinkovitejše, če gre za premišljeno rabo. Ena izmed prednosti pametnih naprav je, da so nam stalno pri roki in da lahko z njimi hitreje pridemo do odgovora. Učiteljice in učitelji pa imajo slabe in dobre izkušnje z rabo učnih e-okolij (v prid dobrim). Ena od

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

pomanjkljivosti e-okolij je na primer ta, da je lahko učenec/dijak pasiven z izgovorom, da ima tehnične težave; prednost pa je, da se učitelji pogosteje poslužujejo individualnega pristopa in dajanja povratnih informacij. V času epidemije in izobraževanja na daljavo so učitelji dobili priložnost, da skupaj z učenci/dijaki tvorijo še učinkovitejšo učečo se skupnost. Osredotočali so se na načrtovanje raznolikih učnih izkušenj, pridobivanje raznovrstnih dokazov o učenju in znanju, podajanju kakovostnih povratnih informacij ter timskega in sodelovalnemu učenju s smernicami formativnega spremljanja. Pred sebe so postavljali vedno nove in višje izzive in bili tudi sami zgled učečega se posameznika v učeči se skupnosti.

**Programski in organizacijski
odbor konference in okrogle mize**

izr. prof. dr. Natalija Ulčnik, FF UM, predsednica

izr. prof. dr. Mira Krajnc Ivič, FF UM

doc. dr. Simona Pulko, FF UM

mag. Tanja Brčić Petek, FF UM

izr. prof. dr. Darinka Verdonik, FERI UM

doc. dr. Milan Ojsteršek, FERI UM

asist. Sandi Majninger, FERI UM

asist. Marko Ferme, FERI UM

red. prof. dr. Dragica Haramija, PEF UM

izr. prof. dr. Polonca Šek Mertük, PEF UM

**Zbornik uredila
Jezikovni pregled**

izr. prof. dr. Natalija Ulčnik

izr. prof. dr. Natalija Ulčnik

Maribor, april 2021

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Izšlo v okviru projekta *Slovenščina na dlani* (JR-ESS-PROŽNE OBLIKE UČENJA).
Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Univerza v Mariboru

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST